

The article suggests scientifically founded model of assessing special competence in foreign languages. The model is based on qualitative and quantitative criteria with the use of progress and final tests results.

УДК 371.026.9

Межерицька О. А.

ПЕДАГОГІЧНА ІМІДЖОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Стаття присвячена формуванню індивідуального іміджу майбутнього педагога. У статті розкрито поняття і сутність педагогічної іміджології та індивідуального іміджу учителя. Розглянуто види, складові елементи індивідуального іміджу та надана їх коротка характеристика. Визначено компоненти індивідуального іміджу майбутнього педагога.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими завданнями.

Глибокі зміни, які відбуваються в суспільній структурі, в економічних, соціальних і культурних процесах, модернізація освіти ставлять нові вимоги до якості підготовки майбутнього педагога.

Довгий час учитель розглядався як засіб розв'язання освітніх завдань. Вважалося, що його професійний успіх відзначається сумою знань і вмінь учнів. Проблема індивідуального іміджу як відбиття внутрішньої культури особистості в педагогічній науці спеціально не розглядалась. Діяв лише зовнішній фактор – імідж професії, який повинен був створюватися державою.

Сьогодні роль індивідуального іміджу педагога як презентації і ствердження унікальності суб'єкта забезпечує не тільки професійну ідентифікацію і саморозвиток особистості, але і стає однією з актуальних проблем його дослідження. Саме вища освіта повинна об'єднувати у цілісний комплекс навчально-методичну підготовку і позанавчальний особистісний розвиток майбутнього педагога та формувати його імідж.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної компетентності майбутнього педагога все частіше стають предметом наукового розгляду. У свою чергу, індивідуальний імідж, є важливою складовою професійної компетентності, стає головним аспектом у багатьох сучасних дослідженнях. Процес формування індивідуальності вчителя всебічно досліджено С.Пльмановим, В.Загвязинським, Л.Лузіною, Н.Осуховою, А.Панасюком, О.Перелигіною, О.Петровським.

Дослідники С.Амінтаєва, М.Апраксина, О.Бекетова, Л.Жарікова, А.Калюжний, О.Петрова, В.Черепанова, В.Шепель сформулювали ключові поняття, пов'язані з терміном «імідж», та зумовили появу нової галузі педагогічної науки – педагогічної іміджології.

Формулювання цілей статті. На меті статті є актуалізація проблем формування іміджу педагога, теоретичне обґрунтування його сутності, значення та структури. Основні завдання полягають у виокремленні видів, складових елементів, компонентів індивідуального іміджу, які необхідні для формування особистості майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічна іміджологія – це складова прикладної іміджології, що розглядає проблеми психолого-педагогічного порядку у формуванні іміджу вихователів дошкільних закладів і спеціалізованих установ, учителів середніх загальноосвітніх (СШ, ліцеїв, гімназій, колегіумів) і середніх спеціальних (профільних) навчальних закладів, викладачів вищих навчальних закладів [2, с.273].

Мета педагогічної іміджології полягає в тому, щоб науково обґрунтованим дослідницьким шляхом побудувати програму впровадження і реалізації іміжових атрибутів педагога, а також сформувати образ сучасного навчального закладу.

Формування іміджу педагога є активною ціленаправленою діяльністю, яка орієнтована на інформування учителя про сильні сторони тих своїх особистісних якостей і ставлень, які мають об'єктивне значення для успішної роботи з дітьми. Правильно зрозуміле навчально-виховне значення іміджу учителя для розвитку підростаючого покоління формує його відповідальне ставлення до моделювання своєї індивідуальності. Практичне оволодіння учителем основними принципами педагогічної етики, розвиток його професійної культури і наукової організації праці є важливим аспектом становлення іміджу. Успішно спроектований педагогічний імідж впливає на самоствердження педагога і його подальше професійне самовдосконалення.

Індивідуальний імідж – це образ індивідуального суб'єкта. Індивідуальний імідж майбутнього учителя може мати персоніфікований і особистісний характер. Залежно від переважаючого типу мотивації (психологічна мотивація, пов'язана з потребою людини у підвищенні своєї самооцінки, результатом чого стає досягнення психологічного комфорту та прагматична мотивація, пов'язана з бажанням використати імідж для більш ефективного соціального впливу і досягненні за його допомогою тих чи інших зовнішніх цілей) О.Перелигіна поділяє індивідуальний імідж на імідж, орієнтований на самовідчуття і сприйняття. Перший характеризується проєкціюванням певних рис, властивих особистості, на широку аудиторію; другий – створенням образу за допомогою особливостей, що вимагаються аудиторією, але не притаманні самій особистості [5, с105]. Звісно, ці різновиди іміджу не виключають один одного і можуть містити як елементи першого, так і елементи другого. А. Панасюк під індивідуальним іміджем розуміє особистісний, тобто такий, який базується на рисах, що знаходять свій вияв у площині психічних особливостей і реалізуються через такі категорії, як характер, темперамент, емоції. При порівнянні такого типу іміджу з професійним можна виділити чотири варіанти комбінації цих типів іміджу (табл. 1) [3, с.88].

Таблиця 1

Комбінації професійного та особистісного типів іміджу

Тип іміджу	Варіанти комбінацій запропонованих типів іміджу			
	1	2	3	4
Особистісний	+	-	+	-
Професійний	+	-	-	+

(Примітка: «+» – наявність типу іміджу; «-» – відсутність даного типу іміджу)

Безумовно, ідеальним є перший варіант, у разі, якщо індивід має позитивні як особистісні, так і професійні якості. За наявності негативної оцінки обох цих параметрів найгіршим буде другий варіант. Враховуючи той факт, що описані поєднання належать до крайніх позицій, у реальному житті існує обмежена кількість носіїв таких типів іміджу і зустрічаються здебільшого особи, в яких один з типів переважає над іншим. Зважаючи на первинність особистісного у порівнянні з професійним, важливо наголосити на його виключній ролі у формуванні образу, бо саме індивідуальні риси є своєрідною базою для надбудови професійного іміджу.

Залежно від факторів, що створюють образ, А.Панасюк поділяє індивідуальний імідж на такі складові [3, с. 93]:

- «імідж середовища» – побудоване індивідом штучне середовище його існування (житлове помешкання, автомобіль, кабінет тощо);
- «габітарний імідж» – зовнішній чинник, тобто одяг, макіяж, зачіска;
- «предметний імідж» – предмети і речі, які індивід створив, зробив;

- «вербальний імідж» – своєрідна вербальна продукція індивіда, те, що він промовляє, як він це робить, тощо;

- «кінетичний імідж» – жести й міміка, притаманні індивіду.

Можливі й інші класифікації індивідуальних іміджів. Розрізняють індивідуальні іміджі залежно від того, яку соціальну роль виконує особистість у соціальній групі. Можна виділити іміджі для спілкування з діловими партнерами, іміджі для спілкування з людьми, що мають владу тощо. У кожної людини, як правило, декілька іміджів.

Індивідуальний імідж людини включає в себе наступні елементи:

- 1) характеристики цієї людини, яка і виступає іміджоформуючою інформацією;
- 2) образ цієї людини, сформований у психіці кожного з членів аудиторії іміджу у вигляді комплексу різних характеристик людини – зовнішніх і внутрішніх;
- 3) думку про людину як оцінку іміджу образу цієї людини, яка виникла у психіці аудиторії;
- 4) прототип іміджу – самої цієї людини;
- 5) об'єкт іміджологічного впливу, члена аудиторії іміджу, сформувався образ цієї людини, виникла оцінка цього образу, виник імідж цієї людини [4, с.37].

Імідж являє собою досить складний феномен, в якому переплетені зовсім різні фактори. І всі вони повинні братися до уваги, оскільки сприйняття людини також відбувається багатьма каналами, і по кожному з них необхідно вести певну роботу.

Процес формування індивідуального іміджу майбутнього учителя – це умова, засіб, спосіб становлення індивідуальності суб'єктів освітнього процесу. Г.Горелова аналізує ситуації, в яких індивідуальний імідж виступає критерієм якості діяльності вчителя (презентація, розв'язання педагогічного конфлікту тощо), і приходять до висновку про те, що індивідуальний імідж – це система особистісних якостей учителя (толерантність, тактовність, доброзичливість, рефлексивність тощо) і психологічних засобів (вербальних і невербальних засобів спілкування, позицій, ролей), до яких ціленаправлено звертається учитель з метою досягнення оптимального результату своєї педагогічної діяльності [1].

В індивідуальному іміджі цілісно представлені мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та емоційний компоненти.

Мотиваційний компонент – прагнення суб'єкта стати учителем-професіоналом і досягти гармонії внутрішньої і зовнішньої культури.

Когнітивний компонент – наявність знань про сутність індивідуального іміджу, усвідомлення його як компоненту, що забезпечує цілісність педагогічної діяльності, про учителів – носіїв індивідуального іміджу, про способи його формування тощо.

Діяльнісний компонент – довірливо-діалогічний стиль спілкування, здатність бути врівноваженою особистістю, вміння вести діалог, дискусію, створювати стиль одягу, який відповідає індивідуальності; передача майбутньому учневі способів формування індивідуального іміджу тощо.

Емоційний компонент – відчуття задоволення в організації формування індивідуального іміджу.

Вивчення процесів формування іміджу вчителя – це головна задача досліджень у сфері педагогічної іміджології. Однак слід зазначити, що успішне формування індивідуального іміджу вчителя неможливо без усвідомлення важливості змін у загальній програмі підготовки майбутніх педагогів. Необхідність переходу до інноваційних методів навчання та виховання молоді диктує певні вимоги до іміджу вчителя, а саме: дбання не лише про власні професійні інтереси, мотиви тощо, а відповідність системі ідей, традицій, культури в широкому розумінні цього слова.

Як справедливо зауважує М.Поташник, педагогічна діяльність, виступаючи сплавом науки та мистецтва, завжди має на меті творчість, яка відображається в

нестандартному підході до розв'язання проблем; розробці нових методів, форм, прийомів і засобів та їх оригінальне поєднання; ефективному використанні отриманого досвіду; вмінні трансформувати методичні рекомендації в конкретні педагогічні дії; вмінні бачити розмаїття способів подолання однієї і тієї ж проблеми тощо. Тому основний показник рівня сформованості індивідуального іміджу, індивідуального стилю діяльності – це показник креативності, направленості на активну спостережливу та перетворюючу діяльність.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Індивідуальний імідж майбутнього педагога повинен відповідати суспільним потребам та інтересам. Відтак педагог – це гідна людина-гуманіст, про що свідчить її фізичний вигляд, мова, уміння будувати суб'єкт-суб'єктні відносини з учнями, професійна діяльність.

Формування індивідуального іміджу майбутнього педагога – це один зі шляхів гуманізації освіти і підвищення ефективності педагогічної діяльності. З огляду на це сутність іміджу учителя, його роль, умови формування вимагають особливого розгляду, розробки способів діагностики, стимулювання прояву, перетворення в повноцінний фактор педагогічного процесу.

Література:

1. Горелова Г.Г. Кризисы личности и педагогическая профессия / Г.Г.Горелова. – М, 2004. – 320 с.
- 2.Палеха Ю.І. Іміджіологія: Навч. посібник / За заг. ред. З.І. Тимошенко.-К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 324 с.
- 3.Панасюк А.Ю. Вам нужен имиджмейкер? Или о том, как создавать свой имидж / А.Ю.Панасюк. – М.:Дело, 2001. – 240 с.
- 4.Панасюк А.Ю. Формирование имиджа: стратегия, психотехнологии, психотехники / А.Ю. Панасюк. – М.: Омега-Л, 2008. – 266 с.
- 5.Перельгина Е.Б. Имиджеология / Е.Б. Перельгина. – М.:Дело, 2002. – 316 с.
- 6.Перельгина Е.Б. Психология имиджа / Е.Б.Перельгина. – М.:Аспект Пресс, 2002. – 223 с.

Статья посвящена формированию индивидуального имиджа будущего педагога. В статье раскрыты понятие и сущность педагогической имиджеологии, индивидуального имиджа учителя. Рассмотрены виды, составляющие элементы индивидуального имиджа, представлена их короткая характеристика. Определены компоненты индивидуального имиджа будущего педагога.

The article is dedicated to the formation of teacher's individual image. The article discovers conception and nature of pedagogical imageology, individual image. It defines types, elements of individual image and their short characteristic. The article discovers components of individual image.

УДК 378.01

Архипова С. П.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВИТИ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

У статті розглядаються основні тенденції розвитку соціально-педагогічної освіти у контексті ідей Болонського процесу.

Постановка проблеми. У сучасному світі освіта стає одним із найважливіших факторів, які впливають на життєдіяльність соціуму та сприяють економічному